

Єльнікова Г. В. – заступник
директора з наукової роботи

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІМЕТРИЧНОГО ПІДХОДУ І ОЦІНЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ

Кваліметрія – наукова дисципліна, яка вивчає методологію і проблематику комплексних кількісних оцінок якості будь-яких об'єктів – предметів або процесів [1; 2]. Вона поділяється на теоретичну і прикладну. Теоретична кваліметрія абстрагується від конкретних об'єктів і вивчає загальні закономірності та математичні моделі, що пов'язані з оцінкою якості. Прикладна кваліметрія розробляє методи кількісної оцінки якості.

Кваліметричний підхід (квалі – якість, метрію – міряти) передбачає кількісний опис якості предметів або процесів (кількісна оцінка якості).

Основний метод кваліметрії – експертний. Нині розвивається педагогічна кваліметрія, яка використовує методи загальної кваліметрії в педагогічних вимірюваннях для кількісної оцінки психолого-педагогічних і дидактичних об'єктів. Основним методом педагогічної кваліметрії є метод групових експертних оцінок (метод Дельфі) [5].

Педагогічна кваліметрія – міждисциплінарна наука, яка поєднує в собі педагогіку, математику, загальну кваліметрію, соціологію, кібернетику тощо.

Частиною педагогічної кваліметрії є педагогічна експертиза. Це сукупність процедур, необхідних для отримання колективної думки у формі експертного судження про педагогічний об'єкт. Теоретичною базою педагогічної експертизи є методи експертних оцінок і такі методи соціологічних досліджень, як анкетування і тестування. З методів експертних оцінок використовуються метод рейтингу (метод оціночної класифікації) і метод бальних оцінок. З методів соціологічних досліджень – анкетування. Основна методика – групова експертна оцінка. За допомогою цієї методики проводиться формування колективного судження. Результати багатьох експериментів підтверджують гіпотезу про велику надійність колективної експертної думки в порівнянні з індивідуальною.

Кваліметричний підхід ґрунтується на принципах кваліметрії, які детально

розкриті в роботах Г. Г. Азгальдова [1; 2].

Вважаємо доцільним використовувати кваліметричний підхід для оцінювання якості електронних підручників. Це підручники, які розміщені на електронних носіях: дисках, або в Інтернеті – web-сторінках, web-вузлах, сайтах, порталах тощо. Для створення таких підручників треба визначити вимоги-критерії, яким вони мають відповідати, та забезпечити їх механізмом вимірювання, щоб надати можливість поточного й підсумкового оцінювання їх якості з метою поточного й підсумкового коригування.

Вимоги-критерії необхідно визначати з позицій дидактики та з позицій соціальної потреби – учасників освітнього процесу (користувачів підручника).

Основною особливістю електронного підручника є його електронна форма, для розкриття якої потрібна комп'ютерна техніка, вільний доступ до Інтернету, уміння користуватися інформаційно-комунікаційними та Інтернет-технологіями.

На наш погляд, для визначення критеріїв оцінювання електронних підручників можна застосувати вимоги до їх створення та використання.

Вимоги до створення мають дидактичний характер, а вимоги до використання – методичний і технологічний.

Ми погоджуємося з О. В. Зіміною та В. Л. Шевченком [6] й виокремлюємо такі дидактичні вимоги до електронних підручників:

- відповідність соціально-економічному замовленню, організаційно-педагогічним та дидактико-психологічним умовам освітньої діяльності закладів освіти, у т.ч. професійно-технічної;
- наявність декомпозиції навчальної інформації на модулі, до складу яких входять освітні, контролюючі та коригувальні дидактичні кадри;
- забезпечення мінімально повного складу модуля (теоретичне ядро, контрольні питання по теорії, приклади розв'язування задач, задачі й вправи для самостійного розв'язування, контрольні завдання);
- наявність гіпертекстових зв'язків між модулями для забезпечення дидактичних принципів розгалуженості та системності за допомогою структурно-логічних, міжпредметних та причинно-наслідкових зв'язків;

- включення у зміст підручника навчально-методичного матеріалу для самоперевірки та самокоригування готовності щодо практичного використання опанованих знань;

- наявність педагогічного дизайну та забезпечення відкритості структури підручника для внесення коректив у науково-теоретичну й методичну складові змісту навчальної інформації.

Для забезпечення вимог до використання електронних підручників за допомогою Інтернет-технологій необхідно [6, с. 11]:

- створити спеціальне інформаційне освітнє середовище, яке б давало можливість самостійно (або за участю викладача) здобувати й опановувати знання, у т.ч. на основі спеціального включення віртуальних об'єктів;

- запровадити програмне забезпечення на принципах відкритих кодів і вільного розповсюдження з централізацією його експлуатаційної підтримки та вдосконалення;

- забезпечити оптимальну взаємодію електронного підручника з іншими елементами освітньої системи.

Використовуючи зазначені вище позиції, можна спроектувати систему кваліметричного оцінювання електронних підручників, розташованих в Інтернеті.

Література

1. Азгальдов Г.Г. Теория и практика оценки качества товаров (основы квалиметрии) / Г. Г. Азгальдов. – М.: Экономика, 1982. – 256 с.
2. Азгальдов Г.Г., Э.П. О квалиметрии / Г. Г. Азгальдов, Э. П. Райхман. – М.: Изд-во стандартов, 1973. – 171 с.
3. Беспалько В. П. Программированное обучение. Дидактические основы / В. П. Беспалько. — М.: Высшая школа, 1970. — 300 с.
4. Васильченко Л. В., Шевченко В. Л. Основы дидактичного проектування комп'ютерно орієнтованих навчальних комплексів / Л. В. Васильченко, В. Л. Шевченко.— Харків.: Вид. група «Основа», 2009, – 208 с.
5. Єльнікова Г. В. Основы адаптивного управління (тексти лекцій) / Г. В. Єльнікова. –Харків: Видав. гр. Основа, 2004.— 128 с. – (Серія «Бібліотека журналу „Управління школою”»; Вип.3 (15)).
6. Шевченко В. Л. Програма і методика дослідження теми «Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів»: рукопис / В. Л. Шевченко. – К. – ІПТО, 2011. – 19 с.